

BURZA MÓZGÓW 2019

SPIS ABSTRAKTÓW POSTERÓW I WYSTĄPIEŃ

Postery

1. Poczucie uogólnionej skuteczności i obciążenia psychospołeczne- go pracą oraz style radzenia sobie ze stresem a wypalenie zawodowe wśród opiekunów placówek opiekuńczo-wychowawczych

Ewelina Ler, Helena Astramowicz

Wypalenie zawodowe, obok mobbingu, jest jednym z najsilniej skorelowanych ze stresem zjawisk w miejscu pracy (Erenkeft 2012, s. 121). Charakterystyczne dla wypalenia zawodowego jest pojawienie się zespołu trzech odmiennych zjawisk psychologicznych. Są to: 1) emocjonalne wyczerpanie, 2) dystansowanie się, wycofanie się z kontaktu 3) depersonalizacja (Sęk 2004, s.8-9). Istnieje wiele teorii wskazujących na uwarunkowania wypalenia, które dostarczają danych o ryzyku wypalenia w określonych zawodach. Dotyczy to głównie stanowisk związanych z pracą z innymi ludźmi – tzw. pracowników społecznych. Celem niniejszej pracy było zbadanie, czy istnieje związek pomiędzy poczuciem uogólnionej skuteczności, odczuwanym obciążeniem psychospołecznym, stylami radzenia sobie ze stresem a poczuciem wypalenia zawodowego. Grupę badawczą stanowiło 32 wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu powiatu stargardzkiego (31 kobiet; 1 mężczyzna). Średnia wieku badanych wynosi 42 lata (SD=8,42). W celu zweryfikowania hipotez wykorzystano: Kwestionariusz Wypalenia Zawodowego (MBI) C. Maslach; Kwestionariusz Radzenia Sobie w Sytuacjach Stresowych (CISS) Normana S. Endlera i Jamesa D.A. Parkera, Skalę Uogólnionej Własnej skuteczności GSES Z. Jurczyńskiego i in.; Kwestionariusz do Subiektywnej Oceny Pracy (KSOP) B. Dudka i współpracowników. Stwierdzono istotne różnice w zakresie wymiarów wypalenia zawodowego: wyczerpanie emocjonalne, depersonalizacji, poczucia osobistych osiągnięć a preferowanymi stylami radzenia sobie ze stresem. Styl skoncentrowany na zadaniu związany jest z mniejszym poczuciem wypalenia zawodowego oraz wyższym poczuciem osobistych osiągnięć. Preferowanie stylu radzenia sobie ze stresem opartego na emocjach związane jest z większym wyczerpaniem emocjonalnym i zagrożeniem wystąpienia depersonalizacji. Poczucie obciążenia psychospołecznego związane jest z większym wyczerpaniem emocjonalnym i depersonalizacją. Nie stwierdzono korelacji pomiędzy wypaleniem zawodowym i jego wymiarami a poczuciem skuteczności.

2. Czy osoby z dysleksją gorzej radzą sobie ze stresem?

Natalia Trybuła, Olga Podziemska, dr Ewa Łodygowska

Trudności związane z dysleksją odzwierciedlają się nie tylko w postaci problemów z opanowaniem umiejętności czytania i pisania, ale również w szerokim spektrum problemów emocjonalno-społecznych. Istnieje szereg badań potwierdzających gorsze radzenie sobie ze stresem przez dzieci i młodzież z dysleksją, natomiast brakuje takich doniesień dotyczących dorosłych. Celem zaprezentowanych badań było zweryfikowanie, czy młodzi dorośli z dysleksją różnią się od niedyslektycznych rówieśników w zakresie sposobów radzenia sobie ze stresem. Zbadano 435 osób, w wieku 20-30 lat ($M = 23.3$), ze zdiagnozowaną dysleksją ($N = 227$) i bez takiego rozpoznania ($N = 208$). Zastosowano Wielowymiarowy Inwentarz do Pomiaru Radzenia Sobie ze Stresem - COPE Carver, Scheier i Weintraub. Badanie potwierdziło, że osoby z dysleksją w sytuacjach stresowych istotnie częściej niż osoby bez dysleksji planują własne działanie ($t(433) = 2.47$, $p = .014$, $d = 0.24$) oraz dokonują pozytywnego przewartościowania sytuacji ($t(433) = 2.44$, $p = .015$, $d = 0.23$), natomiast rzadziej poszukują wsparcia emocjonalnego ($t(433) = -2.03$, $p = .042$, $d = 0.20$). Nie potwierdzono różnic między grupami w zakresie innych sposobów radzenia sobie ze stresem.

Słowa kluczowe:

dysleksja - stres - radzenie sobie ze stresem

3. Temperament i inteligencja emocjonalna sportowców

Monika Berej

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była próba odpowiedzi na pytanie: Jakim nasileniem cech temperamentalnych oraz poziomem inteligencji emocjonalnej charakteryzują się sportowcy dyscyplin indywidualnych i zespołowych? Na podstawie uzyskanego materiału badawczego sformułowano również pytanie o charakterze eksploracyjnym: Czy istnieje związek między cechami temperamentu a poziomem inteligencji emocjonalnej wśród badanych sportowców? Zgodnie z Regulacyjną Teorią Temperamentu Strelaua badanymi cechami temperamentu były: żwawość, perseweratywność, wrażliwość sensoryczna, reaktywność emocjonalna, wytrzymałość oraz aktywność. Na bazie koncepcji Saloveya i Mayera inteligencję emocjonalną określono w zakresie ogólnym, dotyczącym świadomości swoich stanów emocjonalnych oraz odnoszącej się do trafnego rozpoznawania emocji u innych ludzi. Zastosowano narzędzia badawcze: Formalna Charakterystyka Zachowania - Kwestionariusz Temperamentu, który opiera się na Regulacyjnej Teorii Temperamentu Strelaua oraz Dwuwymiarowy Inwentarz Inteligencji Emocjonalnej DINEMO, powstały na bazie koncepcji inteligencji emocjonalnej Saloveya i Mayera. Badaniu poddano 80 sportowców, których wyniki analizowano

z uwzględnieniem na charakter uprawianej dyscypliny sportowej – indywidualnej bądź zespołowej. Badani zawodnicy reprezentowali konkurencje sportowe, jak: piłka nożna, koszykówka, lekkoatletyka – biegi długodystansowe, tenis ziemny, kulturystyka oraz sztuki walki - K1. Przeprowadzone badania pozwalają na weryfikację dotychczasowej wiedzy z zakresu funkcjonowania osób profesjonalnie uprawiających sport oraz wskazują dalsze możliwe kierunki badań. Sformułowane hipotezy mogą wyznaczać kolejne obszary do dalszej eksploracji badawczej.

4. Wpływ ręczności na aktywność fal alfa i beta podczas tworzenia kinestetycznej lub wizualnej reprezentacji ruchu

Paulina Iwanowicz, Piotr Francuz, Dariusz Zapała, Paweł Augustynowicz

Wyobrażnię motoryczną, czyli zdolność symulowania ruchu w umyśle można podzielić na wizualną, opartą na informacjach wizualno-przestrzennych oraz kinestetyczną związaną z odczuwaniem ruchu. Oba rodzaje generują odmienną aktywność mózgu. Podczas wyobrażania wizualnego aktywna jest w większym stopniu kora wzrokowa, a podczas kinestetycznego kora motoryczna. Jednocześnie, istnieją różnice między osobami praworęcznymi i leworęcznymi w aktywności kory motorycznej i wzrokowej podczas wyobrażenia ruchu rąk, które można zaobserwować w sygnale EEG pod postacią zmian aktywności fal alfa i beta. Celem autorów było zbadanie jak ręczność wpływa na aktywność wspomnianych fal alfa i beta podczas tworzenia kinestetycznej lub wizualnej reprezentacji ruchu. W eksperymencie uczestniczyło 15 praworęcznych i 15 leworęcznych osób, które miały za zadanie wyobrażać sobie ruch naprzemiennego dotykania palcami prawej lub lewej dłoni do kciuka (finger tapping) w sposób wizualny i kinestetyczny. Podczas wykonywania zadania kontrolowano napięcie mięśni za pomocą elektromiografu (EMG). Okazuje się, że podczas wyobrażenia ruchu w sposób kinestetyczny leworęczni mają większą supresję fal alfa w korze wzrokowej, natomiast w wyobrażeniu wizualnym mają zbliżony wzorzec aktywacji co osoby praworęczne. Niezależnie od rodzaju wyobrażenia praworęczni wyobrażają sobie ruch w podobny sposób, a w dodatku moc fal alfa w korze motorycznej była zlateralizowana. Efekt ten u leworęcznych był mniejszy. Wyniki te mogą świadczyć o odmiennych stylach wyobrazeniowych osób prawo- i leworęcznych. Osoby leworęczne nie wyobrażają sobie dobrze doznań płynących z ciała i łatwiej jest im przywołać sobie wizualną reprezentację ruchu. Rezultaty te mają istotne znaczenie w badaniach nad interfejsami mózg-komputer (BCI), które powinny uwzględniać różnice w sposobie wyobrażania ruchu między prawo- i leworęcznymi.

5. Rola receptorów nukleotydowych w uzależnieniu od morfiny

Patrycja Kapczuk, Emilia Metryka, Patrycja Kupnicka

WSTĘP: Długotrwała terapia morfiną wiąże się z ryzykiem rozwoju tolerancji i uzależnienia. Podawanie dożylnie morfiny może prowadzić do polepszenia samopoczucia i

wywołania euforii, dlatego też bywa ona stosowana jako środek narkotyczny. Przyjmowanie narkotyku przybiera najczęściej charakter przerywanego podawania substancji, w przeciwieństwie do używania substancji w celu złagodzenia bólu. Nagłe zmiany stężeń substancji we krwi pacjenta prowadzą do aktywacji układu nagrody oraz rozwoju zespołu odstawienia oraz rozwoju neurozapalenia. Na powierzchni gleju, wśród różnych cząsteczek sygnałowych, obecne są receptory nukleotydowe. Aktywacja mikrogleju jest ważnym mechanizmem hiperalgezji i rozwoju tolerancji na morfinę. Morfina i inne związki opioidowe posiadają bardzo silny potencjał uzależniający, dlatego leczenia uzależnienia od tych środków polega na ciężkiej i długotrwałej terapii. CEL BADAŃ: Celem pracy było zbadanie zmian w ekspresji receptorów nukleotydowych P2X4 i P2X7 w hipokampie, prążkowie i korze przedczołowej uzależnionych od morfiny szczurów. MATERIAŁY I METODY: Szczury podzielono na dwie grupy: MB i MA – przerywane i ciągłe podawanie morfiny. Kontrola otrzymywała sól fizjologiczną oraz nalokson. Ekspresję białka oznaczono wykorzystując technikę Western blot, a ekspresję mRNA receptorów zbadano metodą qRT PCR. WYNIKI: Ekspresja receptora P2X4 była zwiększona wyłącznie w hipokampie. W innych strukturach mózgu ekspresja receptorów P2X4 i P2X7 była obniżona względem grupy kontrolnej. WNIOSKI: Sposób podawania morfiny wpływa na ekspresję na poziomie mRNA i białka receptorów P2X4 oraz P2X7 w badanych strukturach mózgu szczurów. Zmiany te mogą być istotnym elementem biorącym udział w rozwoju lub pogłębianiu uzależnienia oraz wskazują na receptory purynowe jako możliwy cel molekularny w leczeniu uzależnień powstałych wskutek przewlekłego przyjmowania opiatów.

6. Ocena neurozapalenia u szczurów narażonych na ołów w okresie pre- i neonatalnym

Patrycja Kapczuk, Emilia Metryka, Patrycja Kupnicka

WSTĘP: Aktywowany astroglej może generować i/lub podtrzymywać reakcję zapalną w mózgu przez wytwarzanie cytokin, które są mediatorami zapalenia. Dawniej związki ołowiu były szeroko stosowane, obecnie uważa się, że są dużym zagrożeniem dla zdrowia i życia człowieka. Uważa się, że nie istnieje poziom progowy toksycznego działania ołowiu i że metal ten w zakresie nawet bardzo niskich stężeń we krwi może oddziaływać niekorzystnie, prowadząc do powstawania zaburzeń neurologicznych. Ołów wywiera znaczny wpływ na przebieg wczesnych i późnych reakcji zapalnych, uwalniając czynniki prozapalne, prokoagulacyjne i chemotaktyczne, aktywując komórki układu immunologicznego do produkcji cytokin i rozwoju reakcji immunologicznej. Wpływ ołowiu na reakcje zapalne w mózgu nie jest do końca poznany, dlatego wydaje się celowe podjęcie badań, które pomogą wyjaśnić, czy ołów wpływa na cytokiny zaangażowane w procesy zapalne. CEL: Ocena wpływu pre- i neonatalnego narażenia na ołów na rozwój neurozapalenia. MATERIAŁY i METODY: Badania zostały przeprowadzone na szczu-

rach, które otrzymywały do picia wodę z octanem ołowiu. Grupa kontrolna otrzymywała wodę wodociągową. Stężenie wskaźników neurozapalenia w korze przedczołowej, hipokampie i mózdzku wykonano metodą immunoenzymatyczną. WYNIKI: Stężenie IL-6 i IL-1 nie uległo zmianie w żadnej z analizowanych struktur (hipokamp, mózdzek, prążkowie) pod wpływem podawania ołowiu. Istotne różnice zaobserwowano w stężeniu TGF beta w strukturze kory przedczołowej i prążkowie (p<0,05) – zwierzęta narażone na ołów miały podwyższone stężenie tej cytokiny. WNIOSKI: Podawanie ołowiu zmienia stężenie niektórych cytokin w mózgu szczura, co może świadczyć o obecności neurozapalenia. Rozwój stanu zapalnego może zaburzać funkcjonowanie układu nerwowego, upośledzać rozwój poznawczy i prowadzić do rozwoju chorób neurodegeneracyjnych.

7. Zastosowanie treningu metapoznawczego w grupie pacjentów z wysokiego ryzyka rozwoju psychozy

Katarzyna Rek-Owodziń, Katarzyna Waszczuk, opiekun naukowy: prof. Jerzy Samochowiec

Wstęp: Schizofrenia to ciężka choroba neurorozwojowa, która wciąż stanowi wyzwanie zarówno dla diagnostów, jak i dla terapeutów. Wczesne rozpoznanie oraz szybkie wdrożenie leczenia poprawiają rokowanie, sprawiają że leczenie jest bardziej skuteczne oraz pozytywnie wpływają na komfort życia pacjenta. To właśnie z tego powodu współczesne badania koncentrują się na grupie pacjentów z wysokiego ryzyka rozwoju psychozy (ang. ultra-high risk). Doniesienia naukowe wskazują, że terapia poznawczo – behawioralna stosowana jako jedyna metoda leczenia lub w połączeniu z farmakoterapią, jest skuteczna w redukowaniu prodromalnych objawów psychozy a nawet w zapobieganiu rozwinięciu się pełnoobjawowej psychozy. Pomimo to, CBT w dalszym ciągu stanowi drogą i często trudnodostępną metodę terapii. Alternatywę dla indywidualnej terapii poznawczo-behawioralnej stanowi trening metapoznawczy o udowodnionej skuteczności w redukcji niektórych objawów schizofrenii. Cele badawcze Chcemy sprawdzić, czy zastosowanie treningu metapoznawczego poprawia funkcjonowanie psychologiczne oraz zapobiega rozwojowi pełnoobjawowej psychozy u pacjentów z grupy wysokiego ryzyka rozwoju psychozy. Metodologia Pacjenci przed rozpoczęciem oraz po zakończeniu treningu metapoznawczego dla schizofrenii (zmodyfikowanego dla grupy UHR) są diagnozowani za pomocą Ustrukturyzowanego Wywiadu do Badania Zespołów Ryzyka Psychozy SIPS, Inwentarzem Stanu i Cechy Lęku STAI, Kwestionariuszem Radzenia Sobie w Sytuacjach Trudnych CISS oraz baterią testów MATRICS służącą do oceny funkcjonowania poznawczego. Wyniki Badanie jest aktualnie w trakcie, wciąż rekrutujemy pacjentów spełniających kryteria włączenia do udziału w treningu. Oczekujemy, że udział w treningu metapoznawczym zredukuje objawy prodromalne psychozy, doświadczenie lęku oraz zmniejszy częstotliwość stosowania strategii unikowych w sy-

tuacjach stresowych. Zakładamy także, iż udział w treningu pozytywnie wpłynie na funkcjonowanie poznawcze pacjentów.

8. Jakość życia i dobrostan psychiczny pacjentów z łagodnym rozrostem gruczołu krokowego (BPH, benign prostatic hyperplasia)

Weronika Ratajczak, Maria Laszczyńska

Łagodny rozrost gruczołu krokowego występuje bardzo często wśród starzejących się mężczyzn. Dane epidemiologiczne wskazują, że nawet u 50% męskiej populacji w wieku 50 lat występują objawy patologiczne związane z BPH, a odsetek ten wzrasta aż do 80% u mężczyzn w wieku 80 lat. Łagodny rozrost gruczołu krokowego powoduje uciążliwe dolegliwości ze strony dolnych dróg moczowych (LUTS, lower urinary tract symptoms). Symptomami LUTS są: częste oddawanie i nagła konieczność oddania moczu oraz jego osłabiony strumień, co ma negatywny wpływ na jakość życia pacjentów. Obecnie praktyka radzenia sobie z łagodnym rozrostem gruczołu krokowego koncentruje się głównie na łagodzeniu objawów fizycznych. Wśród mężczyzn ze zdiagnozowanym BPH wzrasta ryzyko rozwoju depresji, czemu sprzyjają zaburzenia snu związane z nokturią oraz upośledzenie codziennego funkcjonowania. Dodatkowymi czynnikami obniżającymi jakość życia, jest także strach przed rozwojem raka prostaty oraz zabiegami chirurgicznymi. Pogorszenie objawów fizycznych u mężczyzn z łagodnym rozrostem gruczołu krokowego jest związane również ze stresem powodującym m.in. trudności w opróżnianiu pęcherza moczowego. Zaburzenia hormonalne oraz zaangażowanie współczulnego układu nerwowego mogą być czynnikami odpowiedzialnymi za stymulowanie mięśni prostaty i pęcherza. W ostatnich latach opisano również, że istotnymi czynnikami wpływającymi na jakość i satysfakcję z życia w przebiegu BPH, są zaburzenia seksualne w tym spadek libido, zaburzenia erekcji (ED) i ejakulacji. Przyczyną dysfunkcji seksualnych u mężczyzn z łagodnym rozrostem gruczołu krokowego jest stosowana terapia farmakologiczna. Przyjmowane przez pacjentów leki: inhibitory 5- α reduktazy (5 α RI) mogą być przyczyną ED, natomiast przyjmowanie selektywnych antagonistów receptora α 1-adrenergicznego (ARA) może powodować zaburzenia ejakulacji.

9. Tarczycza białkaliska – nowy suplement wspomagający leczenie chorób neurodegeneracyjnych?

Konecka Nina, Kikut Justyna, Szczuko Małgorzata

Gatunki z rodzaju *Scutellaria* L. – tarczycza są bogatym źródłem flawonoidów o znacznej aktywności biologicznej. Należy wymienić tu wygoniny, wogonozyd, bajkalinę oraz bajkaleiny. Spośród tarczycz najważniejszą rolę odgrywa *Scutellaria baicalensis*.

tarczycza bajkalska. Rośliny te są powszechnie stosowane w tradycyjnej medycynie chińskiej do leczenia nowotworów. Wykazują one silne działanie przeciwnowotworowe, przeciwwolnorodnikowe, przeciwzapalne oraz przeciwwirusowe. Ponad to najnowsze badania naukowe wykazują wpływ tarczycy bajkalskiej na funkcjonowanie ośrodkowego układu nerwowego w tym promowanie różnicowania neuronów. Badania na modelu zwierzęcym z indukowanym udarem niedokrwiennym wykorzystujące ekstrakty z *S. baicalensis* wykazały jej neuroprotektoryjne działanie na region CA1 hipokampu. Tarczycza bajkalska hamuje wytwarzanie TNF- alfa i tlenku azotu (NO) w mikrogleju. Dodatkowo *S. baicalensis* może wpływać na zaburzenia depresyjne poprzez hamowanie apoptozy komórek nerwowych. Mechanizm rozwoju depresji nie jest w pełni poznany. Tarczycza bajkalska wpływa na poprawę procesu neurogenezy co łagodzi objawy depresyjne oraz wpływa na polepszenie funkcji poznawczych na modelu zwierzęcym. Wykazano pozytywny wpływ na funkcje poznawcze w chorobach neurodegeneracyjnych: choroba Parkinsona i Alzheimera. Mechanizm jej działania opiera się na zmniejszeniu stresu oksydacyjnego w komórkach mózgu, hamuje agregację białek amyloidowych oraz stymuluje neurogenezę. Omawiane flawonoidy mają również wpływ na obniżenie czynnika jądrowego NF-kB, cytokin prozapalnych oraz ROS. Doustna suplementacja poszczególnych flawonów wykazuje działanie synergistyczne w neuroprotekcji. Sama roślina jak i jej flawonoidy są potencjalnymi składnikami diety, które mogą zapobiegać udarom, chorobom otępiennym, zaburzeniom neurodegeneracyjnym lub też wspomagać leczenie depresji.

10. Pamięć i funkcjonowanie behawioralno-emocjonalne u chorych z guzami mózdzku - opis przypadków

Marta Kęsik, Nina Konecka, Natalia Przybyła, Natalia Szala

Wstęp: Celem pracy było przedstawienie przypadków dwóch chorych z procesem rozrostowym w obrębie mózdzku oraz opis przebiegu zmian w zakresie funkcji pamięci oraz w zakresie funkcjonowania behawioralno - emocjonalnego przed i po leczeniu neurochirurgicznym. Mózdzek kojarzony był dotąd głównie z funkcjami motorycznymi człowieka, jednak późniejsze badania dowiodły, iż jest to struktura znacznie bardziej złożona. Schmahmann i Sherman na podstawie swoich badań doszli do wniosku, że chorzy z uszkodzeniami mózdzku obok objawów motorycznych, przejawiają również złożone objawy poznawczo – emocjonalne. Na opisanie owych objawów zaproponowali termin „mózdzkowy zespół poznawczo – emocjonalny” (cerebellar cognitive affective syndrome CCAS). Opis przypadków: Przypadki dwóch chorych z procesami rozrostowym w obrębie mózdzku (1 w półkuli prawej, 1 w półkuli lewej), leczeni operacyjnie. Badania psychologiczne wykonane u chorych przed zabiegiem, uwidocznily znaczne deficyty w zakresie funkcjonowania pamięci krótko i długotrwałej. Ponadto chorzy w zachowaniu przejawiali takie cechy jak upór, sztywność, obniżony krytycyzm, dezorganizację, perseveracje, impulsywność działania, niepokój, niedostosowanie do sytuacji objawiające

się rozhamowaniem w kontakcie oraz niestosowaniem do poleceń i instrukcji. Badanie psychologiczne po zabiegu neurochirurgicznym pozwoliło na zaobserwowanie pozytywnych, nieznacznych zmian w zakresie funkcjonowania pamięci oraz w sferze behawioralno – emocjonalnej u chorego z usuniętym guzem półkuli lewej. Pozytywnych zmian nie zaobserwowano u chorego z pierwotnym procesem rozrostowym w półkuli prawej. Wnioski: Podsumowując, otrzymane dane mogą sugerować występowanie u chorych mózdkowego zespołu poznawczo – emocjonalnego. Ponadto prezentowany profil objawów przypomina Zespół Płata Czołowego i w przypadku opisanych chorych może być definiowany jako Pseudo-Czołowe Zaburzenia Osobowości w wyniku uszkodzenia mózdku. Zaobserwowano również zależność pomiędzy lokalizacją guza, a pooperacyjnym kierunkiem zmian w funkcjonowaniu poznawczym i behawioralno – emocjonalnym. Opisane przypadki oraz liczne doniesienia z badań wskazują na znaczącą rolę mózdku w regulacji funkcji pamięci oraz behawioralno – emocjonalnych. Na podstawie zebranego materiału, można postawić hipotezę odnośnie uczestnictwa mózdku w regulacji wyższych czynności nerwowych.

11. Nasilenie cech tzw. triady psychotycznej (psychotyizmu, schizotypii i hipomania) wśród ludzi zdrowych a zdolność do kreatywnego myślenia i działania

Piotr Plichta, Maksymilian Bielecki, Ewa Radoń, Katarzyna Świątkowska, Anna Starkowska

Cel: ocena związków między trzema cechami z pogranicza zdrowia i choroby psychicznej a zdolnością do kreatywnego myślenia. Metoda: 72 osoby zdrowe przebadano kwestionariuszem objawów prodromalnych PQ-B, inwentarzem schizotypii O-LIFE, kwestionariuszem Hipomania Checklist HCL-33 oraz Rysunkowym Testem Twórczego Myślenia TCT-DP i ankietą socjodemograficzną. Wyniki: Skłonność do zachowań ryzykownych, będąca jednym z czynników hipomanii, powiązana była z nieco większą zdolnością do dokonywania niekonwencjonalnych manipulacji materiałem percepcyjnym ($\rho=0,250$; $p=0,077$), w ocenie schizotypii czynnik poznawczej dezorganizacji powiązany był z większą niestereotypowością myślenia ($\rho=0,279$; $p=0,036$), czynnik impulsywnego nonkonformizmu z większym humorem ($\rho=0,337$; $p=0,052$) i abstrakcyjnością myślenia ($\rho=0,259$; $p=0,052$) a czynnik introwersja/anhedonia powiązany ujemnie z 6 kryteriami wskazującymi na ubogość treści. Prodromalne objawy mogące zwiastować rozwijającą się psychozę powiązane były z nieco większą niestereotypowością myślenia ($\rho=0,256$; $p=0,030$). Wnioski: Każda z badanych cech wykazywała inne powiązania świadczące o zależnościach z predyspozycją do twórczego myślenia i działania, które korespondują z dotychczasową wiedzą o kreatywności w przebiegu różnych zaburzeń i chorób psychicznych. Okazuje się, że mieszczą się w granicach zdrowia psy-

chicznego nasilenie cech z pogranicza normy i patologii również może różnicować potencjał twórczy w ogólnej populacji. "

12. Moralność studentów prawa, a studentów innych kierunków nauk społecznych.

Agnieszka Pokojska, Dariusz Zagrodzki

Tło teoretyczne: Izabela Rzymaska (2010) zwraca uwagę na to, że naukę o wartościach można przekazywać jak każdą inną wiedzę, lecz by nauczyć kogokolwiek rozwiązywania dylematów moralnych potrzebne są odpowiednie umiejętności, zwane kompetencjami moralnymi. Wiążą się one ze stadiami rozwoju moralnego L. Kohlberga, który przyjmuje, że jednostka wykazuje się kompetencjami moralnymi, kiedy posiada orientację na ogólne zasady etyczne i zdolność zastosowania ich w konkretnej sytuacji moralnego konfliktu. Właśnie w takim znaczeniu używa tego terminu Georg Lind, podziеляjąc zdanie Kohlberga, iż edukacja moralna powinna koncentrować się na wypracowywaniu odpowiednich zdolności rozumowania. Lind ponadto zaznacza, że na moralne osądy jednostki wpływa aspekt emocjonalny oraz poznawczy, a system edukacyjny powinien stwarzać możliwości i sytuacje, w których uczniowie uczą się prowadzenia kulturalnej dyskusji, poszanowania zdania innych oraz stają przed dylematami moralnymi, co pozwala im wypracować i zrozumieć własny sposób rozumowania moralnego. Michael Swygert zauważył, że studenci prawa, mają wielkie zaufanie do swoich wykładowców, co może przekładać się na lepszy przekaz wiedzy związanej z rozwiązywaniem dylematów moralnych. Badaniami na wskazany temat zajmowali się między innymi L. Treviro i S.A. Joungblood, którzy wykazali, że im wyższy poziom moralny danego człowieka, tym bardziej etyczna decyzja, którą podejmuje. Cel badania: Celem niniejszego badania jest sprawdzenie czy istnieje różnica pomiędzy studentami prawa, a studentami innych kierunków nauk społecznych pod względem ich moralności. Materiał i metoda: Grupę badawczą stanowili studenci prawa, a grupę kontrolną studenci kierunków takich jak: psychologia, pedagogika, kognitywistyka, socjologia, filozofia i stosunki międzynarodowe. Badanie przeprowadzono za pomocą Testu Kompetencji Moralnych Georga Lind. Sprawdzano różnice w tej zmiennej między poszczególnymi grupami studentów.

13. Miejsce zamieszkania a indywidualizm i kolektywizm

Dominika Goździk, Zuzanna Olejnik, Daria Romanowska, Paula Borsuk

Wg teorii Hofstede (1980, za: Hofstede, 2011) indywidualizm - kolektywizm to jeden z pięciu wymiarów kultur narodowych. Wymiar ten określa, w jakim stopniu osoby oceniają wagę interesów jednostek i grup, do których należą. W kulturach kolektywistycznych dobro grupy przedkładane jest nad dobro jednostki. Odmienne priorytety występują w kulturach indywidualistycznych. Ten wymiar ma swój wyraz także w typie wybieranego budownictwa. Jak dowodzi Ozaki (2002) na przykładzie Wielkiej Brytanii i Ja-

ponii, członkowie kultur kolektywistycznych i indywidualistycznych różnią się od siebie preferowanym miejscem zamieszkania. Anglicy bardziej cenią sobie domy, które zapewniają im prywatność. Japończycy natomiast, należąc do kultury kolektywistycznej, wybierają przestrzeń, które odzwierciedlają ich większe skoncentrowanie na życiu rodzinnym. Celem badania było sprawdzenie, czy mieszkańcy różnych typów budynków różnią się od siebie w wymiarze kolektywizm-indywidualizm i poziomem zażyłości relacji sąsiedzkich. W badaniu użyto skali Indywidualizm - Kolektywizm Wagnera. Do kwestionariusza dołączono metryczkę z dodatkowymi pytaniami o typ budynku mieszkalnego i miejsce zamieszkania oraz proszono o ustosunkowanie się do 7 stwierdzeń dotyczących relacji z sąsiadami. Grupę badaną stanowiły osoby dorosłe, które zostały podzielone na grupy ze względu na typ zamieszkiwanego budynku. Analizie poddano także płeć badanych i ich miejsce zamieszkania.

14. Dążenie do celu a motywacja, poczucie uogólnionej własnej skuteczności i umiejscowienia kontroli w kontekście postanowień noworocznych

Paula Borsuk, Daria Romanowska, Zuzanna Olejnik, Dominika Goździk

Z początkiem każdego roku wiele osób decyduje się podjąć wyzwanie, aby zmienić swoje życie na lepsze. Może to być pozbycie się nałogu, osiągnięcie wymarzonej sylwetki, nauka języka czy poprawa sytuacji finansowej. Tzw. postanowienia noworoczne w większości przestają być kontynuowane jeszcze zanim końcowy cel zostanie osiągnięty (Kadzikowska-Wrzosek, 2011). Osiągnięcie oczekiwanego rezultatu może zależeć od różnych czynników – dotychczasowe badania potwierdziły współzależność m.in. z siłą woli (Norcross, Vangarelli, 1989). Celem tego badania było sprawdzenie czy wytrwałość w wypełnianiu postanowień noworocznych ma związek z poziomem ogólnej motywacji osiągnięć, poczuciem własnej skuteczności i umiejscowieniem kontroli. Badani odpowiadali na pytania dotyczące przedsięwziętych postanowień noworocznych oraz ich realizacji, natomiast do zbadania zmiennych psychologicznych użyto: skróconej wersji Inwentarza Motywacji Osiągnięć (LMI-K; Klinkosz, Sękowski, 2018), Skali Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES; Schwarzer, Jerusalem, Juczyński, 2001) oraz Skali Człowiek w Pracy (Matczak, Jaworowska, Fecenec, Stańczak, Bitner, 2009).

15. Trypofobia – czym jest? Przegląd badań

Krystian Konieczny, Karolina Rachubińska, Malwina Frąckowiak

W chwili obecnej trypofobia nie jest jednostką chorobową zawartą w międzynarodowych klasyfikacjach chorób i zaburzeń – nie występuje ani w DSM-5, ani w ICD-10. Mimo tego jest obiektem zainteresowania naukowego psychiatrów i psychologów. Badania nad tym zjawiskiem prowadzone są od początku naszego tysiąclecia. Trypofobia

wiąże się zwykle z intensywnym i nieproporcjonalnym strachem wobec dziur, otworów, powtarzających się wzorów, wypukłości, skupisk obłych elementów itp. Reakcji awersyjnej towarzyszą często objawy neurowegetatywne, a sama intensywność reakcji lub jej wystąpienie wiąże się z wysokim kontrastem obrazu i właściwościami wzoru. W pracy omówiono najważniejsze publikacje, które przybliżają naturę tryfobii. Przedstawione prace zebrane są za pomocą serwisów PubMed, Google Scholar i ResearchGate. Do wyszukiwania użyto słów kluczowych: "tryfobia", "fear of holes", "holes phobia", "visual discomfort", "repetitive patterns", "holes" oraz "cluster of holes". Spośród wyników wyszukiwania wybrano 7 publikacji, które ze względu na swoje wyniki stanowią znaczący wkład w rozumienie tryfobii.

16. Wpływ temperamentu i typu charakteru na doświadczane poczucie samotności

Marina Kowalenko, dr Witalia Szebanowa

Wstęp: Obecnie zmniejszenie ilości i jakości kontaktów społecznych, powierzchowny charakter relacji, niezadowolenie z autentycznej emocjonalnej bliskości determinuje różne negatywne uczucia, w tym poczucie samotności. Badanie natury i przyczyn samotności jest wielowymiarowe, jednym z istotnych czynników, mogących odgrywać ważną rolę, może być również temperament i typ charakteru (wg koncepcji Leonharda). Celem przeprowadzonych badań było określenie, w jaki sposób temperament i typ charakteru wiążą się z doświadczanym poczuciem samotności. Materiał i metody: Badania przeprowadzono w 2018 roku, stosując dobór losowy. Zbadano 30 osób w wieku 17-22 (9 mężczyzn i 22 kobiety) wykorzystując: 1) Kwestionariusz Temperamentu Eysencka, 2) zmodyfikowaną wersję Testu Zdań Niedokończonych wg W. Szebanowej, 3) test subiektywnego odczuwania samotności (D. Russell, M. Ferguson) 4) kwestionariusz cech charakteru i temperamentu (K. Leonhard) Wyniki: Badania potwierdziły, że temperament i typ charakteru istotnie wiąże się z doświadczaniem poczucia samotności. W przypadku osób o temperamencie choleryka i sangwinika samotność stanowi sposób na działanie w celu realizowania celów. Osoby o temperamencie typu flegmatycznego traktują samotność jako zasób. A respondenci z melancholijnym typem temperamentu stosują nieefektywne strategie radzenia sobie, aby przezwyciężyć poczucie samotności. Ustalono, że wśród respondentów o niskim poziomie samotności przeważa hipertymiczny typ charakteru, a wśród respondentów o średnim poziomie doświadczenia samotności przeważa emocjonalny typ charakteru.

Słowa kluczowe: temperament - typ charakteru - poczucie samotności

17. Potrzeby i możliwości wsparcia osób poddających się testom genetycznym na obecność mutacji genu BRCA1 i/lub BRCA2.

Sylwia Michałowska

Pozytywny wynik testu genetycznego oznacza, że geny rozmnażają się w niekontrolowany sposób, co prowadzi do wzrostu ryzyka zachorowalności na raka piersi lub raka jajnika. Prowadzone w ciągu ostatnich lat badania wyraźnie pokazały, że pacjenci chorujący na nowotwory potrzebują nie tylko formalnego wsparcia w postaci rzetelnej wiedzy i informacji, co do przebiegu leczenia, ale poszukują również wzmocnień wśród rodziny i bliskich oraz korzystają z pomocy specjalistów- psychologa, psychoonkologa, czy psychoterapeuty. Wiedząc, że wykrycie mutacji genetycznej może wiązać się odczuwaniem dystresu, niepokoju, czy lęku, ważne jest poznanie potrzeb i oczekiwań, uzewnętrznianych przez tych pacjentów, którzy stają w obliczu konieczności poradzenia sobie z informacją o ryzyku nowotworowym. Niniejsza praca stanowi efekt analizy wyników, uzyskanych przez współczesnych badaczy. Otrzymane dotychczas rezultaty pokazują, że zarówno nosiciele, jak i nosicielki mutacji BRCA posiadają określone potrzeby wsparcia. Zazwyczaj poszukują wartościowych merytorycznie treści, obejmujących informacje dotyczące procedury przeprowadzenia testu genetycznego oraz konsekwencji, jakie niesie za sobą otrzymanie pozytywnego wyniku. Nie bez znaczenia pozostaje także wsparcie społeczne oraz wsparcie o charakterze terapeutycznym. Pacjenci, którzy korzystali z psychoterapii, oceniali tę formę pomocy jako wartościową i potrzebną, szczególnie w odniesieniu do procesu podejmowania decyzji dotyczącej leczenia chirurgicznego. Dodatkowo, jak wynika z badań, wykorzystywanie nowoczesnych kanałów komunikacji oraz sieci internetowej mogłoby w przyszłości stać się strategią uzupełniającą tradycyjny model interwencji i jednocześnie spełniać oczekiwania pacjentów.

Wystąpienia

1. Style przywiązania i aleksytymia, a rozpoznawanie ekspresji mimicznych emocji podstawowych

Jakub Cygan

Celem przeprowadzonego badania było określenie związku stylów przywiązania, aleksytymii a rozpoznawaniem ekspresji mimicznych emocji podstawowych pokazywanych w postaci sekwencyjnej lub symultanicznej, lub bez podziału na trzech kodach: obrazowy (emocja-emocja), werbalnym (emocja-etykieta), oraz abstrakcyjnym (kontekst-emocja-emocja). W badaniu wzięło udział 103 osoby (studenci Uniwersytetu SWPS) w liczbie: 62 kobiety i 41 mężczyzn. W ramach badania mierzono style przywiązania i poziom aleksytymii kwestionariuszami: KSP i TAS-20. Do pomiaru rozpoznawania emocji na trzech kodach użyto programu Inquisit 5, ZREME autorstwa Małgorzaty Wawrzyniak (Wawrzyniak, 2014) do prezentowania ekspresji mimicznych emocji podstawowych u

osób. W ramach badania nie wykazano istotnych różnic pomiędzy kobietami a mężczyznami w poziomie aleksytymii i natężeniu stylów przywiązania w trafnym rozpoznawaniu emocji. Wykazano dodatni związek pomiędzy poprawnością w rozpoznawaniu emocji w kodzie obrazowym a unikowym stylem przywiązania oraz w kodzie werbalnym i lękowo-ambiwalentnym stylem przywiązania. Po zastosowaniu podziału na sekwencyjny i symultaniczny sposób prezentacji również zaobserwowano dodatni związek pomiędzy lękowo-ambiwalentnym stylem przywiązania a rozpoznawaniem emocji w kodzie werbalnym podanym symultanicznie. Potwierdzono hipotezę o związku aleksytymii z rozpoznawaniem ekspresji mimicznych emocji podstawowych. Wraz ze wzrostem trudności w werbalizacji emocji, osoby średnio gorzej rozpoznają emocje podstawowe w kodzie werbalnym podanym sekwencyjnie. Wykazano również, że wraz ze wzrostem wyników ogólnych aleksytymii, osoby średnio gorzej rozpoznają emocje w kodzie werbalnym podanym sekwencyjnie. Wyniki te mogą wskazywać na deficyty w procesach poznawczych odpowiadających za pamięć, co można zobrazować w taki sposób, że osoby z wysokimi wynikami w pomiarze aleksytymii, po zaprezentowaniu emocji podstawowej miały trudności w odtworzeniu jej w pamięci i trafnym rozpoznaniu. Ponadto, wraz ze wzrostem na skali operacyjnego stylu myślenia, osoby średnio gorzej rozpoznają emocje w kodzie werbalnym podanym symultanicznie. W dalszych analizach nie wykazano związku w poziomie trafności w rozpoznawaniu emocji podstawowych ze względu na sposób ich prezentowania (sekwencyjnie vs. symultanicznie). Dodatkowe analizy wykazały, że osoby z możliwą lub stwierdzoną aleksytymią mają tendencję do wyższych wyników w pozabezpiecznych stylach więzi, a osoby z brakiem aleksytymii do wyższych wyników w bezpiecznym stylu więzi. Ponadto do analiz wykorzystano również czas reakcji na trzech kodach i wykazano, że różnił się on w zależności od trudności zadania. Wykonanie zadania zajmowało badanym średnio najdłużej w kodzie abstrakcyjnym, w którym wykonanie polecenia łączyło się z poprawnym odniesieniem stanu emocjonalnego osoby prezentującą daną emocję podstawową z kontekstem sytuacyjnym, w porównaniu z pozostałymi kodami (werbalnym i obrazowym). Ograniczenia w powyższych analizach mogą wynikać z tego, że sam styl przywiązania nie wpływa na poprawne rozpoznawanie ekspresji mimicznych emocji podstawowych w warunkach „zimnych”. Ewentualne wprowadzenie elementu eksperymentalnego, który prezentowałby pewne wyobrażenie danego stylu przywiązania w charakterze subiektywnego odniesienia, mogłoby sprawić, że odpowiedzi badanych rozłożyłyby się w inny sposób. Porównanie wyników na tej samej grupie badawczej "na chłodno" i po zastosowaniu elementu eksperymentalnego mogłoby wykazać nowe zależności i potwierdzić hipotezy postawione w niniejszym badaniu. Zapewne jest to obszar do podjęcia w dalszych badaniach w przyszłości. Słowa kluczowe — style przywiązania, aleksytymia, teoria psychicznej reprezentacji emocji, rozpoznawanie ekspresji mimicznych, emocje

2. Przekonania na temat samoregulacji, a zdolność do sprawowania samokontroli. Konstrukcja i walidacja kwestionariusza do badania przekonań na temat samoregulacji.

Joanna Flis, promotor dr Jacek Buczny

Konstrukcja i walidacja kwestionariusza do badania przekonań na temat samoregulacji. Przeprowadzone badania miały na celu konstrukcję i walidację kwestionariusza służącego do badania przekonań na temat samoregulacji, który mógłby stanowić narzędzie wspomagające psychoterapię osób mających trudności ze sprawowaniem samokontroli. Założono, że różnice między ludźmi można opisać przy użyciu trzech dwuwymiarowych konstruktów dotyczących samokontroli spostrzeganej, które mają predykcyjny charakter pozwalający przewidywać sprawność mechanizmów kontroli działania. Badanie Kwestionariusza Konstruktów składało się z trzech części: generowania itemów, sprawdzenia ich trafności za pomocą sędziów kompetentnych (w teście udział brało 4 sędziów), oraz badania walidacyjnego (liczba osób badanych ogółem 616: uzależnione, długotrwale bezrobotne, sportowcy, studenci oraz grupa kontrolna). Przeprowadzone badania wykazały niską rzetelność pomiaru wszystkich skal Kwestionariusza Konstruktów oraz nie potwierdziły hipotezy o trójczynnikowej strukturze kwestionariusza. Jednak badania trafności kwestionariusza testowane przy pomocy sędziów kompetentnych oraz za pomocą analizy różnic wariancji i analizy trafności zbieżnej, potwierdziły w dużej mierze postawione hipotezy i założenia, iż określone przekonania na temat samokontroli, korelują z bardziej lub mniej sprawnymi mechanizmami kontroli działania.

3. Znaczenie spostrzeganego wsparcia społecznego w relacji lęku przed pominięciem i satysfakcji z życia wśród adolescentów

Wojciech Rodzeń

Lęk przed pominięciem (LPP) to negatywny stan emocjonalny, wynikający z braku osiągnięcia podstawowych potrzeb psychologicznych rozumianych w ramach teorii autodeterminacji. Teoria i wyniki dotychczasowych badań podkreślają istotny wpływ odczuwanego LPP na obniżenie ogólnego poziomu zmiennych o charakterze poznawczym, w tym satysfakcji z życia. Badania Xie i in. (2018) wykazały istotne znaczenie wsparcia przyjaciół w redukcji lęku przed pominięciem, w szczególności wśród adolescentów. Celem niniejszej pracy jest empiryczna weryfikacja głównych źródeł spostrzeganego wsparcia społecznego – przyjaciół, rodziny i osoby znaczącej, jako zmiennych pośredniczących między lękiem przed pominięciem a satysfakcją z życia. W badaniu wzięło udział 270 adolescentów w wieku od 14 do 21 lat (60% kobiet), którzy wypełnili elektroniczną ankietę złożoną z trzech narzędzi psychometrycznych, służących do pomiaru wybranych zmiennych. Analizy efektów mediacyjnych przeprowadzone metodą

bootstrappingu wykazały istotne statystycznie znaczenie ogólnego poziomu spostrzeganego wsparcia społecznego (Indirect = -0,07; β = -0,18, $p < 0,001$; 95% CI[-0,14;-0,01]) oraz wsparcia osoby znaczącej (Indirect = -0,06; β = -0,19, $p < 0,001$; 95% CI[-0,11;-0,01]) jako zmiennych pośredniczących w relacji LPP i satysfakcji z życia. Ponadto, analiza mediacji wielokrotnej z trzema źródłami wsparcia społecznego, jako zmiennymi pośredniczącymi, wykazała nieistotne statystycznie efekty mediacyjne w otrzymanym modelu. Uzyskane wyniki podkreślają złożoność znaczenia zjawiska lęku przed pominięciem pod względem spostrzeganego wsparcia i aktywności społecznej adolescentów. Rola jaką pełni osoba znacząca w zwiększaniu poziomu satysfakcji z życia, który wynika z odczuwanego LPP, może świadczyć o istotności emocjonalnego aspektu spostrzeganego wsparcia społecznego w terapii lęku przed pominięciem.

4. Retrospektywna ocena zachowań nauczycieli a motywacja osiągnięć dorosłych z dysleksją rozwojową

Marta Niewiarowska, Klaudia Kolata, Adam Jędrzejewski, dr Ewa Łodygowska

Celem badania było zweryfikowanie, czy dorośli z dysleksją różnią się od osób bez zaburzeń poziomem motywacji osiągnięć i retrospektywną oceną zachowań nauczycieli oraz określenie związków między motywacją osiągnięć a retrospektywną oceną zachowań nauczycieli. Zbadano 435 osób (227 z dysleksją, 208 - bez), w wieku 20-30 lat. Zastosowano: ankietę demograficzną, Ankietę-2 - umożliwiającą uzyskanie informacji o retrospektywnej ocenie zachowań nauczycieli, Inwentarz Motywacji Osiągnięć (LMI) Schulera i wsp. w polskiej adaptacji Klinkosza i Sękowskiego. Badanie wykazało, że dorośli z dysleksją nie różnią się od osób bez dysleksji w zakresie ogólnej motywacji osiągnięć. Osoby z dysleksją mniej korzystnie oceniają zachowania nauczycieli w aspekcie wsparcia, udzielania pomocy, doceniania ucznia. Istnieją istotne różnice między grupami w obrębie związków między postrzeganiem doceniania przez nauczycieli a pewnością siebie jako wymiarem motywacji osiągnięć - u osób z dysleksją zależność ta jest istotna statystycznie.

5. Psychometryczna konstrukcja i walidacja Skali Poczucia Własności mierzącej przywiązanie do posiadanych przedmiotów wśród osób w różnym wieku

Maria Świątek, Anna Starkowska

Wstęp i cel: Poczucie własności jest więzią osoby z obiektem, przedmiotem, myślą bądź działaniem, wyrażającą się przekonaniem o ich przynależności do podmiotu.

PW przyjmuje formę utożsamiania swojej osoby z obiektem materialnym lub niematerialnym i dążenie do jego utrzymania. Wobec dostrzeżonego braku narzędzi mierzących tę cechę, celem pracy było skonstruowanie kwestionariusza w oparciu o zasady i techniki pracy psychometrycznej oraz poddanie go badaniu pilotażowemu i analizie statystycznej w celu empirycznego zweryfikowania struktury czynnikowej, rzetelności i trafności. Metoda: Zestaw 32 itemów, wstępnie zweryfikowanych podczas próby sędziów kompetentnych, poddano badaniu pilotażowemu on-line na grupie 927 osób (93,1% kobiet) w wieku 18-69 ($M=25,07$; $SD=6,13$). Zastosowano również Indeks Reaktywności Emocjonalnej Davisa i ankietę socjodemograficzną. Wyniki: podczas Analizy Czynnika Głównych Składowych usunięto jeden item, uzyskując spójną, jednoczynnikową strukturę Skali Poczucia Własności (SPW-31) [$KMO=0,939$; $X^2(495)=13937,357$; $p<0,001$], z siłami ładunków od 0,242 do 0,776 oraz znacznej rzetelności ($\alpha=0,931$) i trafności pomiaru potwierdzonej poprzez korelacje wyników SPW-31 z subiektywnym poczuciem przywiązania do przedmiotów ($r=0,734$; $p<0,001$) oraz wszystkimi wskaźnikami reaktywności emocjonalnej (r od 0,404 do 0,769; $p<0,001$). Wykazano, że PW nieznacznie spada wraz z wiekiem ($\rho = -0,198$; $p = 0,003$) i nie ma związku z sytuacją materialną ($p>0,05$). Wnioski: SPW-31 może być przydatnym narzędziem do samookreślenia nasilenia poczucia przywiązania do przedmiotów u zdrowych psychicznie osób w różnym wieku. Celem określenia innych cech powiązanych z PW konieczna jest kontynuacja badań."

6. Analiza myślenia jako czynności poznawczej w metaforach rysunkowych u dzieci z autyzmem wczesnodziecięcym i zespołem Aspergera

Dominika Kopańska

Celem mojego wystąpienia będzie poruszenie kwestii dotyczącej neuro różnorodności (neurodiversity) w autyzmie i zespole Aspergera. A dokładniej chodzić będzie przede wszystkim o czynność poznawczą jaką jest myślenie oraz o sposób rozumienia metafor rysunkowych przez dzieci ze spektrum autyzmu i grupy kontrolnej. Obydwie własności: myślenie i rozumienie odgrywają ważną rolę w procesie rozumowania. W pierwszym przypadku mniej więcej będzie to próba odpowiedzi na pytanie: Czym jest owe myślenie? Jak ono wygląda u osób ze spektrum autyzmu? Posłużę się tutaj przykładem powiedzianym przez Steve'a Filbermana: „Jednym ze sposobów rozumienia tego pojęcia jest myślenie z punktu widzenia systemów operacyjnych człowieka. To, że jakiś komputer nie odpala Windowsa nie oznacza, że jest popsuty. Pracuje zwyczajnie na innym systemie.” W drugiej kolejności skupię się na wymienieniu dwóch czynników biorących udział w procesie analizy rozumienia wyrażen metaforycznych. Pierwszym krokiem człowieka zawsze jest na początku analiza dosłownego znaczenia nim zacznie się wnioskować o jego znaczeniu metaforycznym. Po drugie, zrozumienie zna-

czenia metaforycznego wymaga zaangażowania od specjalnych, wyższych procesów poznawczych. Te dwa czynniki pełnią istotną rolę i w ciekawy sposób przejawiają się u dzieci ze spektrum autyzmu. Ostatecznym krokiem będzie przedstawienie efektów przeprowadzonych własnych badań w postaci wykonanych rysunków przez dzieci z obu grup, które udowodniają, że teza mówiąca o tym, iż dzieci autystyczne nie rozumieją metafor jest błędna. Dodatkowo dzieci ze spektrum są w stanie funkcjonować poznawczo ale poza schematem znanym ludziom neurotypowym. Stanowić to może podłoże do interesującej dyskusji.

7. Zdolność do kreatywnego myślenia i działania wśród osób zdrowych i chorych psychicznie

Piotr Plichta, Maksymilian Bielecki, Anna Starkowska, Zofia Lebiecka, Michał Szelepajło

Cel: Ocena zdolności do kreatywnego myślenia wśród osób zdrowych o różnych typach osobowości i pacjentów cierpiących na zaburzenia psychiatryczne oraz nerwicowe. Metoda: 120 osób (68,4% kobiet) w wieku 18-78, w tym 60 osób zdrowych (GZ) o zróżnicowanym nasileniu osobowościowych cech neurotyzmu i psychotyzmu oraz 60 pacjentów oddziałów dziennych Kliniki Psychiatrii PUM: 30 osób z diagnozą schizofrenii (GS) i 30 z diagnozą zaburzeń depresyjnych lub depresyjno-lękowych (GN). Wykorzystano Rysunkowy Test Twórczego Myślenia TCT-DP, pozwalający obliczyć wynik ogólny i 14 szczegółowych kryteriów m.in. bogactwo treści, niestereotypowość, humor, symbolikę, a wśród osób zdrowych również kwestionariusz osobowości EPQ-R. Wyniki: Dwie grupy pacjentów nie różniły się istotnie ogólnym wynikiem TCT-DP ale wykazano szereg różnic w poszczególnych kryteriach, które wskazują, że wytwory pacjentów GN były bogatsze w treść ($p < 0,05$) i spójniejsze ($p < 0,01$), zaś pacjenci GS wykonywali prostsze i mniej zintegrowane wytwory, ale bardziej niestereotypowe ($p < 0,001$), nasycone emocjami ($p < 0,01$) i symboliką ($p < 0,01$). Wśród osób zdrowych nasilenie neurotyzmu było ujemne i słabo powiązane z ogólnym wynikiem TCT-DP ($\rho = -0,346$; $p < 0,01$) ale nasilenie psychotyzmu - umiarkowanie silnie i dodatnio ($\rho = 0,671$; $p < 0,001$). Najwyższą kreatywnością cechowały się osoby zdrowe o wysokim poziomie psychotyzmu (powyżej 7 stenu) – średni wynik w tej podgrupie mieścił się w zakresie między 2. a 3. odchyleniem standardowym od średniej dla populacji ogólnej. Tylko w grupie GS kreatywność spadała wraz z wiekiem ($\rho = -0,382$; $p = 0,054$). Wnioski: Cechy osobowości i stan zdrowia psychicznego mogą różnicować kreatywny potencjał u osób dorosłych, a jego spadek w przypadku schizofrenii może wynikać z przebiegu tej choroby.

8. Poziom lęku a profile natężenia stylów radzenia sobie ze stresem u młodych dorosłych.

Karolina Rachubińska, Patrycja Wasilewska, dr Magdalena Chęć, dr Ewa Łodygowska

Wczesna dorosłość to czas, w którym często spotykamy się z sytuacjami wywołującymi stres. Jest to spowodowane realizacją zadań rozwojowych, takich jak: zdobywanie wykształcenia, stabilizacji materialnej, zawodowej i osobistej. Endler i Parker wyodrębniają trzy style radzenia sobie ze stresem: skoncentrowany na zadaniu, na emocjach i na unikaniu. Mają one związek z lękiem jako pojedynczą reakcją na daną sytuację oraz z posiadaniem predyspozycji osobowościowej do odczuwania lęku o pewnym nasileniu. Celem badania było określenie związków między profilami natężenia stylów radzenia sobie ze stresem a poziomem lęku u młodych dorosłych. Postawiono dwie hipotezy: 1) istnieje zależność między nasileniem stylu radzenia sobie ze stresem a poziomem lęku; 2) istnieje różnica w poziomie lęku u osób o odmiennych profilach natężenia stylów radzenia sobie ze stresem. Procedura badania: Badanie kwestionariuszowe przeprowadzono wśród 578 osób (19-28 lat), pochodzących z całej Polski. Wykorzystano polskie adaptacje Kwestionariusza Radzenia Sobie w Sytuacjach Stresowych (CISS) oraz Inwentarza Stanu i Cechy Lęku (STAI), a także ankietę socjodemograficzną. Wyniki: Przeprowadzone analizy pokazują, iż lęk jako stan i jako cecha, wiąże się ze wszystkimi stylami radzenia sobie ze stresem, choć różna jest siła tych związków. Wyodrębnienie trzech skupień (grup o różnych profilach nasilenia stylów radzenia sobie ze stresem) pozwoliło wykazać istotne różnice między grupami w zakresie poziomu lęku zarówno jako stanu, jak i cechy. Wnioski: 1. Istnieje związek między lękiem a stylem radzenia sobie ze stresem młodych dorosłych; 2. Poziom lęku ma związek z profilem natężenia stylów radzenia sobie ze stresem u młodych dorosłych.

9. Funkcjonowanie rodziny a postawy rodzicielskie matek i ojców w ocenie adolescentów – różnice zależne od płci rodzica

Weronika Gulbinowicz, Kinga Muchowska, dr Magdalena Chęć, dr Ewa Łodygowska

W okresie adolescencji młody człowiek nadal pozostaje pod silnym wpływem swojej rodziny. W Modelu Kołowym wyróżnia się trzy główne wymiary życia rodzinnego: spójność, elastyczność oraz komunikację (Olson, 2004), które korelują ze stylami wychowania rodzicielskiego (Baumrind, 1991, 1995; Olson, Gorall, 2006). Celem niniejszego projektu jest analiza związków między oceną funkcjonowania rodziny dokonaną przez młodzież a ich percepcją postaw rodzicielskich rodziców, w ujęciu M. Plopy. Główne pytanie badawcze brzmi: „Czy istnieją związki między oceną funkcjonowania rodziny a percepcją postaw rodzicielskich matek i ojców adolescentów i jaki mają charakter?”. Badanie przeprowadzono wśród 312 uczniów VII klasy szkoły podstawowej oraz II i III klasy szkoły gimnazjalnej (średnia wieku: 14,76). Badaniem objęto 176 dziewcząt i 136 chłopców. Wykorzystano Skalę Postaw Rodzicielskich (SPR-2) M. Plopy

oraz Skalę Oceny Rodziny (SOR) D. H. Olsona. Przeprowadzone analizy statystyczne wykazały istotne związki między badanymi zmiennymi. Wnioski: ocena funkcjonowania rodziny przez nastolatków związana jest z postrzeganymi przez nich postawami rodzicielskimi ich matek i ojców. Postawy rodzicielskie, w zależności od płci rodzica, z różną siłą wiążą się z postrzeganiem wymiarów funkcjonowania rodziny.